

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวกับการรับสินบน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวกับการรับสินบน

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กรถือเป็นการป้องกันการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิดโอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มี การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยง ตามมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ องค์กรประกอบที่ ๒ หลักการที่ ๘ เรื่อง การประเมินความเสี่ยงการทุจริต เป็นกรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ ดังนี้

๑. Corrective : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิด สิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้ เกิดขึ้นซ้ำอีก
๒. Detective : เผื่อระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบ ต้องสอดส่อง ตั้งแต่แรก ตั้งข้อสงสัยบางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้น แก่ ผู้บริหาร
๓. Preventive : ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิดในส่วนที่พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Known Factor) ทั้งที่รู้ว่าทำไปมีความเสี่ยงต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ ไม่เปิดช่องว่างให้การทุจริตเข้ามาได้อีก
๔. Forecasting : การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่จะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปราม ล่วงหน้า ในเรื่องประเด็นที่ไม่ค่อยเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้า ในอนาคต (Unknown Factor)

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

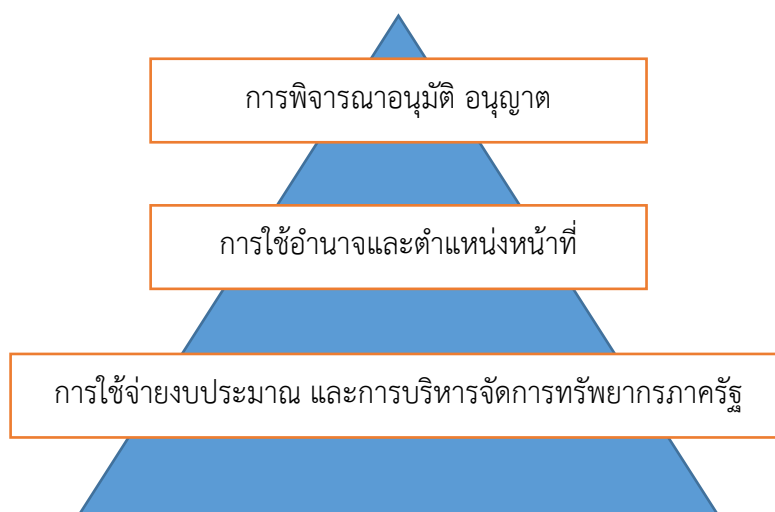
องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดัน หรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุมกำกับ ควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎี สามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle)

ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ประเภทความเสี่ยงการทุจริต แบ่งออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านความเสี่ยงการทุจริตจากภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต
๒. ด้านความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่การจัดซื้อ จัดจ้าง
๓. ด้านความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการ

ทรัพยากรภาครัฐ

ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๙ ขั้นตอนดังนี้

๑. การระบุความเสี่ยง

๒. การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

๓. เมทริกส์ระดับความเสี่ยง

๔. การประเมินการควบคุมความเสี่ยง

๕. แผนบริหารความเสี่ยง

๖. การจัดทำรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง

๗. การจัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง

๘. การจัดทำรายงานการบริหารความเสี่ยง

๙. การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนการบริหารความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อย ในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ ๑ ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบพฤติกรรมความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอน อาจไม่พบความเสี่ยง หรือโอกาสเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๆ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมีมาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นแล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้ที่เคยเกิดมาก่อนคาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำ หรือมีประวัติ มีตำนานอยู่แล้ว
Unknow Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต ปัญหา/พฤติกรรม ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิดล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

เทคนิคในการ ระบุความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

ความหมายของสถานะความเสี่ยงตามระดับสี มีรายละเอียด ดังนี้

สถานะสีฟ้า : ความเสี่ยงระดับต่ำมาก

สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงระดับต่ำ

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงระดับปานกลาง และสามารถให้ความ
รอบคอบระมัดระวัง ในระหว่างปฏิบัติงานตามปกติ ควบคุมดูแลได้

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงระดับสูง เป็นกระบวนการที่มีเกี่ยวข้องกับหลายคน
หลายหน่วยงานภายในองค์กร มีหลายขั้นตอน จนยากต่อการควบคุม
หรือไม่มีอำนาจควบคุมข้ามหน่วยงานตามหน้าที่ปกติ

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงระดับสูงมาก เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้อง
กับบุคคล ภายนอก คนที่ไม่รู้จักไม่สามารถตรวจสอบได้ชัดเจน
ไม่สามารถ กำกับติดตามได้อย่างใกล้ชิดหรืออย่างสม่ำเสมอ

การประเมินความเสี่ยง และกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) คือ กระบวนการในการระบุระดับความรุนแรง
และการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยเสี่ยง โดยประเมินจากโอกาสที่เกิดขึ้น และผลกระทบที่เกิดขึ้น

๑. โอกาส (Likelihood) หมายถึง ความถี่หรือโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงขึ้น

๒. ผลกระทบ (Impact) หมายถึง ความรุนแรงของความเสียหาย หรือผลที่เกิดขึ้น ตามมาจากผล
สืบเนื่องของเหตุการณ์ความเสี่ยง

๓. ระดับความเสี่ยง (Degree of Risk) หมายถึง สถานะของความเสี่ยงที่ได้จาก การประเมิน
โอกาสและผลกระทบของแต่ละปัจจัยเสี่ยง แบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ สูงมาก สูง ปานกลาง น้อย และน้อยมาก

การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง โดยแบ่งเป็น เกณฑ์กำหนดระดับโอกาส (Likelihood)
เกณฑ์กำหนดระดับผลกระทบ (Impact) และการกำหนดระดับความเสี่ยง (Degree of Risk) ดังนี้

๑. เกณฑ์กำหนดระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต (Likelihood)

ตารางระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต		
ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นเป็นประจำ หรือ มีโอกาสเกิดขึ้นมากกว่า ๕ ครั้ง/ปี
๔	สูง	มีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือ มีโอกาสเกิดขึ้นไม่เกิน ๔ ครั้ง/ปี
๓	ปานกลาง	มีโอกาสเกิดขึ้นบางครั้ง หรือ มีโอกาสเกิดขึ้นไม่เกิน ๓ ครั้ง/ปี
๒	น้อย	มีโอกาสเกิดขึ้นน้อยครั้ง หรือ มีโอกาสเกิดขึ้นไม่เกิน ๒ ครั้ง/ปี
๑	น้อยมาก	มีโอกาสเกิดขึ้นได้ยาก หรือ มีโอกาสเกิดขึ้น ๑ ครั้ง/ปี

๒. เกณฑ์กำหนดระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ที่ส่งต่อการดำเนินงาน

ตารางระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)		
ระดับ	โอกาสที่จะเกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีผลกระทบด้านจำนวนเงินมากกว่า ๑๐๐ ล้านบาท หรือ มีผลกระทบต่อผู้รับบริการมากกว่าร้อยละ ๙๐ หรือ มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรในระดับสูงมาก หรือ ส่งผลกระทบต่อประชาชน (ความเป็นอยู่/ชีวิต/ทรัพย์สิน) ระดับสูงมาก
๔	สูง	มีผลกระทบด้านจำนวนเงิน ๕๐ -๑๐๐ ล้านบาท หรือ มีผลกระทบต่อผู้รับบริการร้อยละ ๗๐ -๙๐ หรือ มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรในระดับสูง หรือ ส่งผลกระทบต่อประชาชน (ความเป็นอยู่/ชีวิต/ทรัพย์สิน) ระดับสูง
๓	ปานกลาง	มีผลกระทบด้านจำนวนเงิน ๑๐ -๕๐ ล้านบาท หรือ มีผลกระทบต่อผู้รับบริการร้อยละ ๔๐ -๖๙ หรือ มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรในระดับปานกลาง หรือ ส่งผลกระทบต่อประชาชน (ความเป็นอยู่/ชีวิต/ทรัพย์สิน) ระดับปานกลาง
๒	น้อย	ผลกระทบด้านจำนวนเงิน ๕ -๑๐ ล้านบาท หรือ มีผลกระทบต่อผู้รับบริการร้อยละ ๒๐ -๓๙ หรือ มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรในระดับต่ำ หรือ ส่งผลกระทบต่อประชาชน (ความเป็นอยู่/ชีวิต/ทรัพย์สิน) ระดับต่ำ
๑	น้อยมาก	ผลกระทบด้านจำนวนเงินไม่เกิน ๕ ล้านบาท หรือ มีผลกระทบต่อผู้รับบริการน้อยกว่าร้อยละ ๒๐ หรือ มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรในระดับต่ำมาก หรือ ส่งผลกระทบต่อประชาชน (ความเป็นอยู่/ชีวิต/ทรัพย์สิน) ระดับต่ำมาก

การกำหนดระดับความเสี่ยง (Degree of Risk) โดยใช้ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงการทุจริต (Likelihood) คูณด้วยระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ซึ่งระดับความเสี่ยงกำหนดไว้เป็น ๕ ระดับ และจัดทำแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)

ลำดับความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๒๐ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๑๐ - ๑๖ คะแนน
๓	ความเสี่ยงปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๙ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๒ - ๓ คะแนน
๕	ความเสี่ยงระดับต่ำมาก (Least Risk : L)	๑ คะแนน

แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
๒	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
๓	๓	๖	๙	๑๐	๑๕
๔	๒	๔	๖	๘	๑๐
๕	๑	๒	๓	๔	๕

แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๑	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๒	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง
๔	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
๕	ต่ำมาก	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ประเด็นความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง	โอกาสเกิดการทุจริต						ผลกระทบ				ระดับของความเสี่ยง (โอกาส x ผลกระทบ)	มาตรการ/แนวทางการจัดการความเสี่ยง	
		๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕			
(๑) การอนุมัติ อนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	๑. เจ้าหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์จากผู้มาติดต่อราชการ เพื่อแลกกับการอำนวยความสะดวกเป็นพิเศษ	✓												๑. ประกาศนโยบาย No Gift Policy ๒. จัดทำคู่มือการให้บริการประชาชน ๓. การพัฒนาการให้บริการประชาชนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-service)
		✓						✓					๒ x ๒ = ๔ ปานกลาง	
		✓						✓					๒ x ๒ = ๔ ปานกลาง	
(๒) การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ	๑. เจ้าหน้าที่มีพฤติกรรมเลือกปฏิบัติกับประชาชนผู้มาติดต่อ ๒. ใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อช่วยเหลือญาติหรือพวกพ้อง	✓												๑. ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามประมวลจริยธรรม/หลักธรรมาภิบาล ๒. ช่องทางการร้องเรียนเจ้าหน้าที่
		✓						✓					๒ x ๒ = ๔ ปานกลาง	

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ประเด็นความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง	โอกาสเกิดการทุจริต						ผลกระทบ				ระดับของความเสี่ยง (โอกาส x ผลกระทบ)	มาตรการ/แนวทางการจัดการ ความเสี่ยง		
		๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕				
(๓) การจัดซื้อจัดจ้าง	๑. การกำหนดราคากลาง ไม่เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหาร บริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔ ๒. จัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไป ตาม TOR ๓. เอื้อประโยชน์โดยการ เป็นคู่ค้าหรือคู่สัญญา กิจกรรมของญาติหรือ พวกพ้อง ๔. การตรวจรับพัสดุไม่ตรง ตามแบบรูปรายการ/ รายละเอียดคุณลักษณะ เฉพาะที่กำหนดไว้ใน สัญญา โดยมีกรรับเงิน หรือผลประโยชน์จากผู้ขาย หรือผู้รับจ้าง	✓										✓			๑. อบรมความรู้กฎหมาย เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ๒. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการ การจัดทำราคากลางการ จัดซื้อจัดจ้างและการบริหาร พัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๓. แต่งตั้งผู้มีความรู้ ความสามารถเกี่ยวกับงาน พัสดุนั้น ๆ เป็นคณะกรรมการ ๔. แต่งตั้งผู้ตรวจรับพัสดุ/ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ หลายกลุ่ม/ฝ่าย ตามความ เหมาะสม
															๑ x ๒ = ๒ ต่ำ
															๑ x ๒ = ๒ ต่ำ
															๒ x ๓ = ๖ ปานกลาง
															๒ x ๒ = ๔ ปานกลาง

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสินบน
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗

ประเด็นความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง	โอกาสเกิดการทุจริต						ผลกระทบ				ระดับของความเสี่ยง (โอกาส x ผลกระทบ)	มาตรการ/แนวทางการจัดการ ความเสี่ยง		
		๑	๒	๓	๔	๕	๑	๒	๓	๔	๕				
(๔) การบริหารงานบุคคล	๑. การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่ความไม่โปร่งใสในการบริหารงานบุคคล เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงาน การแต่งตั้งโยกย้าย การดำเนินการทางวินัย	✓													๑. การกำหนดหลักเกณฑ์ในการบริหารงานบุคคลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ๒. มาตรการการแสดงเจตนาความดีในการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหาร ๓. จัดการฝึกอบรม ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมาย หนังสือสั่งการ ๔. เปิดเผยข้อมูล ประชาสัมพันธ์เพื่อป้องกันการรับสินบน
				✓											
	๒. ช่วยเหลือญาติหรือพวกพ้อง ในการสอบเข้าบรรจุ	✓													๑ x ๒ = ๒ ต่ำ